

**РАДИ ЦАРЕВ
ГНЕЗДОТО НА БЯЛАТА
КАНАРА**

chitanka.info

Когато най-сетне насипът от белезникава пръст, примесена с шуплести късове варовик, беше пробит от лопатите на работниците и спелеолозите навлязоха през късата галерия в първата зала на пещерата, прожекторите им осветиха неравните стени и пред смаяните погледи на хората се появиха великолепните образи на мечки, турове, елени, вълци, птици, козирози и какви ли не други животни.

Върху най-гладката част на стената, близо до началото на галерията, беше нарисувана с червена охра една човешка фигура с копие и лък в ръцете, левият крак на която беше някак превит назад и удебелен неестествено. На рамото на този древен ловец имаше голяма хищна птица, която гледаше натам, накъдето бяха отправени и очите на човека.

Облеченият от кръста надолу с цяла полуобработена козя кожа млад мъж се довлече с мъка до подножието на стръмната скална стена, по което бяха разпръснати едри камъни. Той накуцваше и на всяка крачка се подпираше на дълъг прът, на който беше завързано с яки сухожилия острие от голям еленов рог, чиято матова повърхност разсичаше свежия въздух.

Човекът пристъпи задъхано, облегна рамо на близкия каменен блок, вероятно откъснал се нейде отгоре, свали от врата си напрегнатия лък, извади стрела с полупрозрачен кремъчен връх от кожения си колчан и се вгледа с уморен поглед в честите тъмни отвори на дупките в снагата на белезникавата канара над главата си.

Сивите гълъби, които обичаха да правят гнезда в скалните пещери, не се виждаха. Слънцето се беше вдигнало на две копия над могъщите корони на дъбовете, които напиреха към основата на платото, пресечено на това място от неширока речна долина.

Първите птици вече би трябвало да прелитат, за да хранят малките си, а не се чуваше нито писукане, нито пък гърдните гласове на възрастните гълъби.

Ловецът отмахна от очите си дългите коси, които се бяха полепили по челото му, прегъна едното си коляно до дебелия пласт мъх. После се отпусна бавно по гръб на сухата постеля, осеяна с буци погадки от някакъв летящ хищник, намести болния си крак по-удобно. Уморил се беше, макар че до пещерата, където живееше, нямаше

повече от четиристотин крачки. Прасецът му беше превързан с широки листа от живовляк.

Преди четири дни беше улучил със стрела в окото едър глиган, но кремъчното острие не успя да проникне до мозъка на животното през тази единствена уязвима точка в дебелината на кожата. Разбира се, старият секач се разяри, подгони го и той едва можа да се покатери на близкото дръвце. Единият му крак беше увиснал във въздуха, когато глиганът пристигна под неговото убежище. Мъжкарят се изправи със завидна пъргавина на задните си крака, допря предните на стъблото и досегна с кривия си зъб прасеца му.

Раната беше дълга цяла педя и дълбока почти до костта. Ловецът спря хладнокръвно течащата кръв с шепи сухи лишеи, стегна прасеца с ивица прясно лико от липа, домъкна се някак до жилището си и извика на уплашената си млада жена да накъса от току-що нацъфтелите стръкове от бялата и от жълтата билка. Напълниха раната с целебните им цветове, превързаха го с мека кожа от млада сърна.

Кракът не се зачерви, по тялото му не полази противната смъртоносна огненица, но и не заздравяваше тъй бързо, защото прорезът беше дълбок. Щяха да изминат много дни, докато раната се запълни с ново месо. Дълго нямаше да може да се катери по склоновете на височините, за да издебва сивите сърни и ръждивите кошути, а жена му кърмеше първото им дете и за него трябваше повече мляко. Ядливите треви и корени по влажната лъка и първите гъби из храсталаците не даваха ситост и сили.

И днес, докато младата му жена стоеше на брега на рекичката, държеше ликовата връв, завързана за плетения кош и очакваше някоя риба да се излъже и да влезе във върбовия капан, той реши да опита ловната си слука.

Голяма сянка премина по земята и се сля със скалната стена. Човекът едва зърна едрата кафява птица, която имаше светло петно в средата на разперената си опашка. Скалният орел държеше здраво в дългите си криви нокти тялото на заек. Птицата кацна върху една издатина на канарата, която се намираше на петдесетина крачки височина близо до ръба на платото.

Първата реакция на човека беше съжалението, че не е видял птицата по-рано, за да стреля в нея и да се сдобие с нейната плячка, но след това една бърза мисъл премина през главата му. Неговият поглед

се плъзна по склона на височината. Недалече по издаден корниз се виеше пътечка, направена от краката на дивите животни, която стигаше до билото на канарата.

Ловецът се надигна, повлече се към нейното начало и започна да се катери, като забиваше между камъните дръжката на копието си. Пътят не спореше твърде, но все пак напредваше бавно нагоре. Пред него се показва рошовото плато, което завършваше със стръмната скална стена. Човекът се отпусна за малко по гърди върху младата трева, трябваше да си поеме дъх. След това полази внимателно към ръба на канарата, прикри се в храстите, които надвисваха над пропастта и погледна надолу. Гигантското гнездо, високо повече от четири крачки и широко почти толкова, градено много години от подебели и по-тънки пръчки, беше на десетина крачки по-ниско, където имаше неголяма площадка. В средата му орлите бяха направили вдлъбнатина, застлана с позавехнали листа. В нея стояха две орлета с големи глави, целите покрити със сивобелезникав пух.

Орлицата беше кацнала до тях и с бързи удари на закривената си човка одираше кожата на заека, преди да започне да храни малките. Нейната стремително изваяна глава, покрита със сиво-жълтеникави пера, които преливаха в златисти отблясъци, се стрелкаше, а орлетата протягаха глави, неоформените им телца се гърчеха, човките им се разтваряха умолително, надаваха нетърпеливи крясъци.

Във въздуха се мярна голяма черно-кафява птица, която летеше наблизо до скалния ръб на платото и не изпускате от очи бреговете на рекичката. Кръстатият орел летеше спокойно и нямаше никакви агресивни намерения, но орлицата размаха крила, вдигна се и се насочи решително към него, за да го прогони по-далече от гнездото си.

Човекът измъкна трескаво дълга тънко усукана ликова връв от кожената торбичка, завърза я за края на една стрела, прицели се в полуодрания заек и стреля. Кремъчният връх се заби дълбоко в плячката на орлицата, ловецът издърпа набързо дивеча и полази в гъсталака, скри се грижливо под младите листа.

Хищницата се върна, дочу се нейният разочарован крясък „кия-кия-кия“, който донякъде приличаше на джавкането на златистите чакали вечер близо до входа на пещерата. Орлетата писукаха настойчиво, бяха твърде гладни. Черно-кафявите крила се размахаха във въздуха, тънките листенца на трънките потръпнаха като от силен

полъх на вятър, но птицата не забеляза крадеца, изви се и полетя на лов.

Човекът се спусна към речната тераса и тръгна полека покрай ръба на платото, в което по-нататък беше вдълбана пещерата му. Неговата жена с големи тъмни очи и дълга кестенява коса, превързана с кожени ремъци, го посрещна с радостен вик.

Ден след ден човекът се домъкваше до гнездото на бялата канара, издебваше удобен момент, вземаше от плячката на крилатите хищници и подсилваше с нея храната на семейството си. Орелът и орлицата негодуваха, сърдеха се, но писъците на гладните орлета ги подгонваха да търсят пак дивеч.

Полека-лека изминаха почти два месеца, настъпи горещото лято, тревите започнаха да узряват, а горските плодове да се наливат със сладост. Кракът на ловеца заздравя и макар че не можеше да тича тъй бързо както преди, той започна да ловува успешно.

Дебнеше ли по брега идващите на водопой животни или пък вървеше към ловните ями, изкопани по тесните горски пътеки, човекът виждаше често черните сенки на големите орли. Тогава той вдигаше глава и дълго следеше полета им със затаен дъх. Главите на хищниците и човките им се протягаха напред, големите им крила се разперваха нашироко и те не ги размахваха дълго време, рееха се плавно в топлия въздух. В сърцето на младия мъж се промъкваше нещо подобно на онова чувство, което го обземаше при вида на младата му жена или на малкия му син.

После го обхващаше непреодолимо желание да се покатери по старата пътечка на платото, да се промъкне между храстите и да гледа пак гнездото. Полека-лека свикна да се отбива почти всеки ден до бялата канара, както беше правил това редовно доскоро. Скриваше се и наблюдаваше младите орли, които стояха в гнездото и гледаха със златистокафявите си очи към далечината, откъдето щяха да долетят родителите им.

Човекът бързо долови, че животът на семейството орли по нищо не се различаваше от този на неговото в пещерата. Може би само по това, че младите скални орлета щяха да излетят на воля не след дълго време, а неговият син няма да е дори проходил дотогава.

Ето, орелът се задава от синия простор, приближава се, спуска се с полусъбрани крила към гнездото, разперва ветриловидно опашката

си, за да намали скоростта си. Светлото петно в нейната среда се разширява и птицата каца на края на жилището си с плячка в ноктите. Двете орлета забиват нетърпеливо клюновете си в раната на врата на жертвата и започват да късат стръвно парчета месо. Възрастната птица си почива, после полита пак да търси плячка. Орлетата бяха пораснали и не се задоволяваха с малко месо.

Човекът беше разбрал това от непрестанните им крясъци и от нетърпеливото въртене из гнездото. Поради това той изчакваше да отлетят възрастните птици, изваждаше от торбичката си птица или къс месо, което беше запазил за орлетата и се подаваше над ръба на канарата. Когато кръглите им очи го зърваха, човките се отваряха доверчиво. Човекът им хвърляше храната. Младите хищници късаха лакомо и това му доставяше необяснимо удоволствие.

Наситеше ли се на гледката, ловецът отстъпваше предпазливо, макар че орлетата крещяха и го викаха, и си отиваше през гъсталака, за да не го забележат острите очи на орлите, които едва ли щяха да разберат правилно неговата заинтересованост към рожбите им.

През една топла лятна нощ нещо притисна тъй гърдите на човека, че той се размърда неспокойно в кожата на постелята си. Отвори очи и се взря в тавана на пещерата, където играеха слабите светлинки на загасващото огнище. Смътно усещане за нещо лошо, което щеше да се случи наскоро, го обхващаше изцяло и не му даваше да спи.

Мъжът стана полека, отмести вратата, изплетена от гъвкави габъррови клони, която запушваше вечер входа на пещерата и излезе на площадката пред нея. Небето беше черно като в най-далечния край на вътрешната галерия, не се виждаха трепкащите очи на звездите, беше някак задушно.

Дълга огнена стрела, начупена на островърхи късове, пресече тъмните облаци, освети за миг разбунените им космати вълма и се заби с все сила нейде в брега на платото. Просвириха едри капки дъжд. Дотъркаляха се с грохот вълни от гръмотевицата, сякаш се свличаше сипей от едри камъни и се блъснаха в скалите над пещерата. Короните на дърветата се превиха от първия порив на вятъра, забучаха сподавено и глухо.

Човекът влезе мълчаливо в пещерата, постави вратата и я подпря с дебел кол. Боговете на стихията не биваше да се доберат до неговата

жена и до сина му. Той легна пак на кожата и дълго не можа да заспи, заслушан в дивия вой на лятната буря.

Сутринта небето беше чисто, камъните измити, листата на дърветата свежи, а стъблата на вече пожълтелите тук-там треви премазани на места до самата земя от потоците вода, които вече се бяха стекли в набъбналата река.

Ловецът се отправи на лов към белите скали, където беше по-високо и можеше да намери дивеч, добрал се инстинктивно до по-сухите места. Когато се доближи до подножието им, той видя върху влажния мъх телата на орела, на орлицата и на едното орле. Дебелите клони от гнездото висяха надолу полуобгорели. Мълнията беше разрушила жилището на птиците, които се бяха борили със стихията, разперили крила над гнездото, за да пазят орлетата си. Сега те лежах мъртви и мокрите им пера се бяха смесили с откъснатите листа и изскубнатите треви.

Слабо шумолене в храсталаците накара човека да вдигне копието си. Той пристъпи предпазливо, разтвори клонките и видя там второто орле, което приплесна сепната крила, но като видя познатата фигура, разтвори човката си и изкрещя призивно.

Да, то беше гладно. Бурята беше убила родителите му, но гладът не признаваше извънредните произшествия, стържеше стомаха му и го караше да търси храна. Ловецът пусна клоните, затича се покрай скалата. На мъха лежах прилепи, издухани снощи от тъмните им убежища. Събра ги, сложи ги пред орлето. Острият клон се заби в тялото на първия прилеп.

Когато младият орел се засити, човекът го занесе до пещерата, постави го в една дупка до входа, а на нейния под заплете от клонки нещо като гнездо. Пред самия поглед на жена си, той започна да се грижи за осиротялата птица, която беше пораснала доста, но все още си оставаше невръстна, тъй като не можеше да ловува самичка.

Орлето, хранено изобилно с месо от трапезата на ловеца, скоро започна да прелита до върховете на каменните зъбери пред пещерата. Кацаше на върховете им и дълго се взираше в морето от къдрава зеленина по брега на реката и отвъд нея, както имаха обичай да правят това неговите роднини. Понякога наблизко прелитаха двойки гривеци, но младата птица не им обръщаше внимание. Никой не я беше учил да ги лови.

Ловецът чакаше да види как неговият питомец ще започне да си улавя дивеч, но орелът и не се опитваше. Тогава човекът се замисли как да му помогне, защото разбираше отлично, че птицата не би могла да съществува, ако не се научеше да се грижи сама за прехраната си. Богатото лято и изобилната есен щяха да отминат.

Младият мъж си спомни как неговият баща му помагаше да стреля с първия си лък — трябваше и той да научи птицата да налита върху птиците и върху зайците, но как да стори това, как да събуди у нея ловната страст?

Човекът мисли дълго време и един ден направи чучело от кожата на заек и привърза на врата му къс месо. После го постави на площадката пред очите на орлето, което не беше хранил цяло денонощие. Птицата се размърда, нейните кръгли очи се взряха в заека, крилата припляснаха и светлокафявото тяло се устреми към плячката. Клюнът се заби в месото, разкъса го, раздра и кожата по врата на чучелото.

Обучението продължи десетина дни и чак тогава ловецът взе орлето на рамото си, върху което беше поставил дебел къс кожа от глиган, за да не се впият в плътта му неговите остри нокти. Занесе го на една поляна, изпъстрена с ниски храсти, където имаше много зайци. Между тревите подскочи едър дългоух, който претича на двадесетина крачки, спря се да огледа странната човешка фигура с орел на рамото.

Младият мъж се наведе, птицата се вдигна във въздуха и полетя към живата плячка. Кривият клюн се заби дълбоко във врата на заека. Ударът парализира мигновено животното. Първата победа на хищника беше спечелена.

— Кик-кик-кик — изкрещя новият крилат ловец.

Орлето стискаше трупа на заека в ноктите си, но не посягаше с клюна си да го разкъса и да яде от месото му, макар че беше гладно. Човекът се приближи, хищната птица размаха крила, затича се, вдигна се и кацна на рамото му. Може би беше разочарована, че не е намерила месо на врата на жертвата си, затова изкрещя пак.

Ловецът извади острия си кремъчен нож, одра заека, после го изкорми и сложи вътрешностите му на тревата. Птицата се спусна с доволен крясък и започна да кълве нетърпеливо, а в главата ѝ сполучливият налет вече се свързваше с приятно похапване.

От този ден двамата излизаха често на лов — правилният път за възпитание на орела беше намерен.

Човекът разширяваше постепенно обучението на хищника. Научи го да налита на птици, а по-късно и на сърни. Изобилната храна и непрекъснатите упражнения правеха мускулите му по-силни, очите му по-остри, а полета му стремителен като светкавица в буря.

Пристигнаха оцветените в ярки багри есенни дни, когато натежалите охранени животни ставаха лесна плячка за човека. Свършиха сватбуването си и елените. Могъщият им рев заглъхна по горските поляни, където водеха жестоки схватки със съперниците си — мигове, в които ловецът можеше да се приближи до самите мъжкар и да забие копието си в сърцето на единия от тях.

По-късно заваля сняг и неговата тежест преви клоните на дърветата до земята. Поляните се белнаха, не се забелязваха издатините на почвата, а по-ниските храсти изчезнаха, премазани под плътния саван.

Един ден младият ловец обу цървулите си от вълча кожа, нави спираловидно от тях до колената си ивици от еленова кожа, завърза ги с ремък, наметна на раменете си съшитото от две кожи на козирог наметало, вдигна копието и лъка, постави орела на рамото си и тръгна на лов в снежния простор. Жена му излезе до края на площадката пред пещерата с детето в ръце и го изпрати с поглед.

Ловецът се покатери по пътечката към бялата канара, която сега изглеждаше матовосинкава на фона на новия девствен сняг и застана на самия ръб, където някога обичаха да стоят сутрин скалните орли. Човекът и птицата впериха погледи по склоновете на височините насреща, които далече по-долу се сливаха с широката равнина, цялата обрасла с гъста дъбова гора, чиито криви клони все още не бяха хвърлили сухите си бежови листа.

Ето, на двеста крачки, в края на продълговатата поляна, се показва из гъсталака стара сърна, последвана от две тазгодишни сърнета, които вървяха едно след друго по пъртината, прокарана от майка им. Ловецът стисна зъби — бяха твърде далече. Спуснеше ли се от скалата, за да ги догони, щяха да станат недостижими. Стрела не можеше да ги догони. В това време, сякаш доловила вълнението му, птицата приплеска с крилата си.

— Да — помисли си човекът, — не бих могъл да ги настигна, но орелът ще долети до тях за едно премигване на очите...

Младият ловец наведе рамото си, орелът излетя стремително, понесе се над снега и пресече пътя на последното сърненце. Около хищната птица и нейната жертва се вдигна облак от снежен прах, скри ги от погледа на човека, но той знаеше как ще завърши схватката — нали го беше учил как да убива дивеча.

Човекът се изправи с целия си ръст, нададе силен вик, в който звучеше изблик на победна радост, и се втурна стремглаво надолу по пътеката, която слизаше към речната долина, за да стигне по-скоро до своя питомец.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 10 от 1974 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.